

שיחות הר"ן – אות עח

1) שיחות הר"ן – אות עח

בְּכָל מְקוֹם יֵשׁ יִשְׂרָאֵל, אֶפְלוּ מִי שְׁעוֹשֶׂה כָּל הָעוֹלוֹת, אֶף-עַל-פִּיכֶן בְּהִכָּרַח יִמָּצָא בּוֹ אֵיזָה יִשְׂרָאֵל. **רַק שְׂיֵשׁ חִלּוּק בֵּין בְּנֵי אָדָם מִתִּחִיל הַיִּשְׂרָאֵל**: שְׂיֵשׁ בְּנֵי אָדָם שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל מִתִּחִיל אֶצְלוֹ תִּכְף, וְיֵשׁ שְׂאִין מִתִּחִיל אֶצְלוֹ הַיִּשְׂרָאֵל רַק אַחֲרֵיכֶן, אַחַר שְׁעוֹשֶׂה עוֹלָה, וְיֵשׁ שְׁמִתְאַחַר אֶצְלוֹ הַתְּחִלַּת הַיִּשְׂרָאֵל יוֹתֵר דִּהְיִינוּ אַחַר שְׁעוֹשֶׂה כְּמָה עוֹלוֹת, וְכֵן יֵשׁ שְׁמִתְחִיל אֶצְלָם בְּאַחוּר יוֹתֵר וְיוֹתֵר. אֲבָל אֶף עַל פִּי כֹן יִמָּצָא גַם בּוֹ אֵיזָה יִשְׂרָאֵל, רַק שֶׁהוּא מְאַחַר הַרְבֵּה.

כְּגוֹן לְמִשְׁל, שֶׁהִזָּה מַעֲשֶׂה שְׂרָאִיתִי בְּכַפֵּר, שְׁבָא אִישׁ חִיל וְצוּהָ שְׂיִתְנוּ לוֹ הַסּוּסִים עַל הַפְּאֻטְשֵׁט (מְרַכְבֵּת הַדָּאָר). וְשִׁחְדוּ אוֹתוֹ בְּמִמוֹן. וְאַחֲרֵיכֶן בָּא הַשְּׂנִי, וְהִסִּית אוֹתוֹ הַרְאֵשׁוֹן שְׂיִקַּח גַּם-כֵּן הַסּוּסִים כְּנִי"ל. וְשִׁחְדוּ אוֹתוֹ גַּם-כֵּן. וְאַחֲרֵיכֶן בָּא הַשְּׁלִישִׁי וְהִזָּה צָרִיד בְּאַמֶּת סוּסִים עַל הַפְּאֻטְשֵׁט וְרָצָה גַם-כֵּן לְקַח הַסּוּסִים. וְהִלָּךְ הַבַּעַל כְּפָר וְהַתְּחִינֵן לִפְנֵי הַרְאֵשׁוֹן שֶׁהִזָּה אֲדוֹן שְׂיִנְיַחְהוּ. וְעַתָּה נִשָּׂא לוֹ פְּנִים הָאִישׁ חִיל רֵאשׁוֹן וְצוּהָ לְהַנִּיחוֹ וְלֹא יִקְחוּ אֶצְלוֹ הַסּוּסִים. נִמָּצָא שְׂאֶצְלָה זֶה הַגְּזֵלֵן הָאִישׁ חִיל הַרְאֵשׁוֹן הַנִּי"ל הַתְּחִיל הַיִּשְׂרָאֵל אַחַר שְׁעוֹשֶׂה שְׁתֵּי עוֹלוֹת כְּנִי"ל, וְאַזּוֹ הַתְּחִיל אֶצְלוֹ הַיִּשְׂרָאֵל וְצוּהָ לְהַנִּיחוֹ. כִּי אֶף-עַל-פִּי שֶׁהִזָּה גְּזֵלֵן וְעָשָׂה עוֹלוֹת כְּאֵלוֹ אֶף עַל פִּי כֹן בְּפַעַם הַשְּׁלִישִׁית הַתְּחִיל הַיִּשְׂרָאֵל אֶצְלוֹ וְהִכָּרַח לְהַנִּיחוֹ. נִמָּצָא שְׁבְּכָל מְקוֹם יֵשׁ יִשְׂרָאֵל רַק שֶׁהַחִלּוּק מִתִּי מִתְחִיל הַיִּשְׂרָאֵל כְּנִי"ל וְהִבּוֹ.

וְזֶה בְּחִינַת מַה שְׁכָּתוּב בְּזֵהָר הַקְּדוֹשׁ שֶׁגַּם בְּסִטְרָא דְשְׂמַאלָא יֵשׁ יְמִין וְשְׂמַאל. רַק שְׂיִמִּין שְׁלֵהֶם רְחוּק הַרְבֵּה אֶפְלוּ מִשְׂמַאל שֶׁל הַקְּדוּשָׁה, נִמָּצָא שֶׁגַּם בְּהַסִּטְרָא אַחֲרָא יֵשׁ יְמִין בְּחִינַת יִשְׂרָאֵל, רַק שְׂהִימִין וְהַיִּשְׂרָאֵל שְׁלֵהֶם מִתְחִיל מְאַחַר מְאֹד, אֶפְלוּ מִן הַשְּׂמַאל שֶׁל הַקְּדוּשָׁה וְהִבּוֹ.

2) Rebbe Nachman's Soul: A Commentary on Sichos HaRan from the Classes of R' Zvi Aryeh Rosenfeld

Now, we see this as fact when we go to the core of evil, the *satan* himself, who is called the *Samekh-Mem*. *Samekh-Mem* are the first two letters of his name (ס-ממל). He is called *Samekh-Mem* because the word *samekh-mem* (סמ) means poison, venom, but the last two letters of his name spell *Keil* (אל). He has the letters *Aleph-Lamed* just as every angel—Gavriel, Michael, etc., have the letters *Keil* at the end of their names. This shows that even the *satan*, who is the essence of evil in existence, who is the leader of all the evil angels, he, too, has a right side.

Therefore the *Tikkuney Zohar* says that eventually, the Angel of Death—that is the *Samekh-Mem*, that is the *satan*—will be slaughtered by HaShem.²⁰¹ We see this in the *Chad Gadya* at the end of the *Seder*. The Haggadah uses the word "slaughtered." Slaughtered means to use a knife, to cut in half. How will HaShem cut the angel in half? Why not just stab him? Cutting him in half means cutting off the evil part from the good, cutting off the letters *Samekh-Mem*, which is the evil, and there will remain that drop of good that is contained even in the *satan*.

3) תהלים – פרק צח, פסוק ח
 נְהָרוֹת יִמְחָאוּ כִּף יַחַד הָרִים יִרְגְּנוּ.

4) חידושי הגר"א – ביאורי אגדות, מסכת ברכות דף ל:

...כי השמחה היא יחוד ימינא ושמאלא, כמ"ש "נהרות ימחאו כף" וזהו ספיקת כפים בשעת שמחה ופ"י הפסוק כי יש מים רעים ומים מתוקים ולעתיד ירפאו כל המים וזהו "ימחאו כף".

5) קדושת לוי - פרשת לך לך

בפסוק "ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך" (יב, ב). ואמרינן בגמרא (פסחים קיז, ב) 'ואעשך לגוי גדול' זה שאומרים אלקי אברהם, 'ואברכך' זה שאומרים אלקי יצחק, 'ואגדלה שמך' זה שאומרים אלקי יעקב, יכול יהיו חותמין בכולם: תלמוד לומר "והיה ברכה", בך חותמין ולא בהם.

כי הנה יש שלשה מדות אשר הבורא ברוך הוא מתנהג בהם כל העולמות, והם מדת אהבה, ומדת הגבורה, ומדת התפארת. והנה כשהקב"ה מתנהג בברואיו במדת אהבה, אז כל העולמות הם מלאים כל טוב. וכשהבורא ברוך הוא מתנהג בברואיו במדת הגבורה, אז חס ושלוש לפעמים הוא להיפך. וכשהבורא ברוך הוא מתנהג בברואיו במדת התפארת, אז גם כן הם מלאים כל טוב, כי באמת תכלית מדת התפארת הוא אהבה, כי מדת התפארת הוא מה שהבורא יתברך מתפאר עצמו כביכול בברואיו, על ידי זה יתעורר מדת אהבה להשפיע להם כל טוב.

והנה מדת הגבורה אף על פי שהוא נראה שהוא להיפך ממדת אהבה, כי חס ושלוש לפעמים הוא עושה דין בעולם, **אף על פי כן תכליתה היא אהבה**, כמו שאמרו חברי איוב לאיוב 'והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאוד' (איוב ח, ז), כי עיקר מדת הגבורה לעשות לפעמים חס ושלוש דין בעולם, כדי שאחר כך יושפע כל טוב. וכמו שנחום איש גז אמר על כל מקרה אשר הקרה לו 'גם זו לטובה' (תענית כא, א), אף על פי שהקרה לו איזה מקרה אשר בתחילה נראה לא טובה, אף על פי כן סופה היא טובה, ואשר בתחילה נראה לא טובה, היא רק כדי שיהיה אחר כך טובה. ולפי דברינו אלה אפילו מדת הגבורה תכליתה היא אהבה.

והנה ידוע שאברהם רומז על מידת אהבה, ויצחק על מידת הגבורה, ויעקב על מידת התפארת. וזהו שאמר 'יכול יהו חותמין בכולן', כלומר שיהא מדת הגבורה והתפארת תכלית גם כן גבורה, לזה אמר 'בך חותמין', **כלומר תכלית התפארת והגבורה הוא רק שיתעורר מדת אהבה, כי 'חותם' הוא תכלית הדבר.**

6) אמרי נועם – פרשת בא, אות ז (ר' מאיר הורוויץ מדזיקוב זי"ע)

או יאמר "בא אל פרעה" פרש"י והתרה בו. יש לפרש על פי מה שפרשתי בתפילת ר' נחוניא, "אנא בכח גדולת ימינך תתיר צרורה", היינו כי כתיב "מפי לעליון לא תצא הרעות" (איכה ג, לח), וכל הדינים הם מלאים חסדים במקורם ובפנימיותם, רק בהתגלות לעיני בשר נראה כאלו הם דינים ח"ו. אך אנו מבקשים כי אין בנו כח לסבול הדינים, ועל כן הראנו ד' חסדך, שגם לעינינו יהיה מלא חסדים בלי שום תערובת דין כלל.

וזהו "אנא בכח גדולת ימינך", היינו שכל העינים שהם בכח וגבורה, ובפנימיות שלהם הם בבחינת ימין שהוא חסד, ואף שלעינינו יתראה שהם קצת בחינת דין, עם כל זה צרור וצפון בתוכו כח החסד שהוא כולו טוב. ואך אנו מבקשים "תתיר צרורה", שתפתח הצרור בתוכו שהם החסדים, שגם לעיני בשר יראה שהכל חסד.

והנה ידוע¹ אשר האלף בית אם הם ביושר מרמזים לחסדים, ולהיפך בתשר"ק מרמזים על דינים ח"ו, מפני שהאותיות נתמעטים והולכים, והם בבחינת צמצום. וזהו שיש לרמוז "בא אל פרעה" כי תיבת "בא" מרמז על דינים, שהבית קודם לאלף, והם בבחינת תשר"ק. וזהו "בא אל פרעה", אך להתגלות לעיני בשר נראה שהם דינים, ופרעה מלשון "פְּרַעַה אֶהְרֶן" (לב, כה²), שהוא לשון התגלות. אבל באמת "כי אני הכבדתי את לבו", היינו אני שהוא הקב"ה בעצמו, מלובש בתוכו ובפנימיותו, שבתוך הדינים ובפנימיותם שורה קדושת אלקי עולם שהוא מלא חסדים ואורות גדולים. וזהו "הכבדתי" שהוא לשון לבוש, כמו שאמרו חז"ל (שבת קיג). רבי יוחנן קרא למאני מכבדותא, שהשי"ת בעצמו מלביש בתוך הדינים. וזהו "את לבו" מרמז על פנימיות החסדים. וזה שפרש"י ז"ל והתרה בו, היינו על דרך תתיר צרורה, כי הגם שאנו מאמינים אשר מאתו לא תצא הרעות, ובפנימיות כל הדברים הוא אך טוב וחסד, עם כל זה אנו מבקשים שתתיר הצרור בתוכו, שיהיה נראה לעין כל החסדים אמן.

¹ ז"ח שה"ש מאמר כ"ב אותיות ומנצפך; פרדס רמונים שער ל פי"ו

² "וַיִּרְא מֹשֶׁה אֶת הָעָם כִּי פָרַע הוּא כִּי פָרַע אֶהְרֶן לְשִׁמְצָה בְּקִמְיָהֶם". רש"י ד"ה פְּרַע. מְגַלָּה; נְתַגְלָה שְׂמֵצוֹ וְקִלּוֹנוֹ, כְּמוֹ וּפְרַע אֶת רֹאשׁ הָאִשָּׁה (במדבר ה):